

Повна назва: ОСНОВИ ДИПЛОМАТІЇ

Статус: нормативна

Мета: ознайомити студентів відділення міжнародних відносин з основними характеристиками, особливостями та організацією сучасної дипломатії, дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету України та зарубіжних країн, а також розвинути у студентів початкові знання і вміння роботи в центральних державних органах у сфері реалізації дипломатії України, навички професійної дипломатичної діяльності в закордонних органах зовнішніх зносин держави.

Обсяг, методики і технології викладання дисципліни:

Обсяг курсу в тематичному плані охоплює історичний проміжок від моменту становлення та розвитку дипломатії і до сьогодення. Методологічними підвалинами змісту курсу є цивілізаційний, культурологічний і стадіально-регіональний підходи. Принципами вивчення є принципи історизму, об'єктивності, соціального підходу й альтернативності.

Основними формами навчання є: лекції, семінари та самостійна робота, яка передбачає опанування студентами більшості проблем і питань відповідно до програми курсу.

Основними методами та технологіями, які використовуються у навчальному процесі при вивченні предмету «Основи дипломатії» є:

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Даний метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» виді. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки і залишаються у рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

2. Репродуктивний метод (репродукція – відтворення). Використовується переважно на семінарських заняттях, коли діяльність студентів організовується за кількарізним відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні роботи і різні форми самоконтролю.

Застосовується у взаємозв'язку з *інформаційно-рецептивним методом* (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь у студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікація).

3. Метод проблемного викладу, використовується у побудові змістовної частини курсу (теми лекцій і семінарів). Важливою складовою даного методу є розкриття пошуків різних підходів у вирішенні тієї чи іншої проблеми. При цьому викладач реалізує розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки викладача.

4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод, який полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах і колоквіумах.

5. Дослідницький метод. Є важливою складовою самостійної роботи студента, оскільки вони самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть аналіз проблем історії міжнародних відносин та інші дії пошукового характеру. У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.

Для підготовки бакалавра цей метод є важливим у тому розрізі, що навчальна робота дає початкові знання і вміння з методології наукового дослідження.

Під час семінарських занять можуть використовуватися *елементи дискусії* (суперечки, зіткнення позицій, навмисне загострення та навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі).

Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи навчання:

1) лекційні заняття, на яких викладається теоретичний матеріал, наводяться практичні приклади; заняття проводяться з використанням технічних і програмних засобів;

2) семінарські заняття, що передбачають підготовку теоретичних і практичних питань з дисципліни та їх обговорення в аудиторії;

3) консультації, які проводяться з метою допомоги студентам у виконанні їх індивідуальних завдань і роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання студентами пропущених занять.

Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви розділів і тем	Всього годин	За формами занять, годин		
			Аудиторні		Самостійна робота
			лекційні	практичні	
Змістовий модуль 1 Дипломатія. Дипломатичні відносини. Дипломатичне представництво.					
1.	Поняття дипломатії та дипломатичної служби	8	2	2	4
2.	Державні органи зовнішніх зносин та дипломатична служба	8	2	2	4
3.	Встановлення дипломатичних відносин та відкриття дипломатичних представництв	8	2	2	4
4.	Дипломатичне представництво: структура, персонал, функції.	11	2	2	7
5.	Привілеї та імунітети дипломатичного представництва та його персоналу	12	2	2	8
6.	Методи та засоби дипломатичної комунікації.	8	2	2	4
7.	Спеціальні галузі	10	2	2	6

	дипломатії				
Змістовий модуль 2 Консульська служба					
8.	Встановлення консульських відносин та відкриття консульських установ	8	2	2	4
9.	Функції консульської установи та консула	8	2	2	4
10.	Привілеї та імунітети консульської установи та її персоналу	8	2	2	4
11.	Спеціальні місії як форма дипломатії: історія становлення, різновиди та функції	8	2	2	4
12.	Практика багатосторонньої дипломатії: представництва при міжнародних організаціях. Робота міжнародних конференцій та нарад.	7	2	2	3
Змістовий модуль 3 Дипломатичний протокол та етикет					
13.	Історія дипломатичного протоколу та етикету	6	2	2	2
14.	Функція Управління Державного протоколу МЗС України. Протокольні функції дипломатичного представництва.	8	2	2	4
15.	Теорія і практика проведення дипломатичних переговорів. Протокольні особливості дипломатичного листування.	8	2	2	4

16.	Форми та правила вітань, представлень.	6	2	2	2
17.	Візити та бесіди дипломатів. Візитні картки: історія походження, призначення та різновиди	8	2	2	4
18.	Міжнародна ввічливість. Церемоніал в протокольній практиці України.	8	2	2	4
19.	Протокол міжнародних організацій, міжнародних конференцій та нарадах	9	2	2	5
20.	Дипломатичні прийоми: різновиди та особливості. Зовнішній вигляд офіційної особи, дипломата, політика. Етикет дарування та прийняття подарунків.	8	2	2	4
Всього		165	40	40	85

Знання та навички:

Навчальна дисципліна «Основи дипломатії» забезпечує *знання та вміння*:

- нормативно-правової національної та міжнародної бази, яка забезпечує та регулює діяльність дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету;
- основних понять, термінів та категорій, що складають суть дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету як однієї з базових навчальних дисциплін напряму освіти «міжнародні відносини»;
- конституційної діяльності державних органів як законодавчої, так і виконавчої влад, що здійснюють роботу в сфері реалізації зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності;
- механізму роботи міністерства закордонних справ України, його центральних та закордонних структурних підрозділів;
- основних принципів форм та методів організацій роботи дипломатичних та консульських представництв, визначення критеріїв ефективності їх діяльності;

- головних функцій дипломатичного та консульського представництв у відносності із Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 р.;
- базових блоків дипломатичних привілеїв, імунітетів та підходів щодо користування ними;
- елементів техніки ведення дипломатичних переговорів;
- специфічних галузей дипломатичної діяльності (релігійної, культурної, спортивної тощо дипломатії);
- форм та принципів діяльності багатосторонньої дипломатії (міжнародних нарад, конференцій, симпозіумів тощо);
- методів та засобів дипломатичної комунікації, основних видів документів дипломатичного листування;
- спеціальних місій як особливої форми дипломатії згідно із Конвенцією 1969 року про Спеціальні місії;
- головних політико-правових передумов відкриття дипломатичних представництв та завершення роботи дипломатичних місій;
- специфіки консульської служби, організації роботи консульства, особливостей консульських привілеїв та імунітетів;
- основних та базових принципів дипломатичного протоколу та етикету.
- Навчальна дисципліна «Основи дипломатії» забезпечує *вміння*:
- скласти умовний план роботи закордонної установи (посольства, консульства, представництва при міжнародній організації) та реалістично визначити ефективність її діяльності;
- розробити приблизну категоризацію країн з точки зору вивчення пріоритетності та вагомості укладання з ними дипломатичних відносин Україною;
- забезпечити головні перепідготовчі заходи для успішного проведення певного раунду переговорів;
- сконструювати оптимальний склад закордонної установи в тій чи іншій країні з огляду на військово-політичні, соціально-економічні, кліматичні тощо умови;
- моделювати функції консула при виконанні ним службових обов'язків як типових, так і позаштатних ситуаціях;
- складати зразки основних видів дипломатичного листування з урахуванням протокольних вимог;
- складати підсумкові документи за результатами проведення дипломатичних бесід;
- моделювати схеми проведення різного роду представницьких заходів;
- оформляти різноманітні документи, пов'язані з дипломатичною діяльністю;
- розробляти програми візитів;
- моделювати схеми розсадки під час нарад, переговорів, самітів, конференцій, дипломатичних прийомів, в транспортних засобах.

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): 40 годин лекцій і 40 годин семінарів (5,5 кредитів).

Види робіт: форми та умови проведення контрольних заходів.

Основними формами навчання є: лекції, семінари та самостійна робота, яка передбачає опанування студентами більшості проблем і питань відповідно до програми курсу.

Оцінювання: Оцінювання відбувається на семінарах і на контрольних заходах, якими є звичайне наскрізне тестування та іспит.

Форма проведення	Терміни проведення	Бали
Усні відповіді на групових заняттях	протягом 4-5 триместрів	40
Підсумкове тестування	останній тиждень III тр. триместру	20
Іспит, який передбачає дві форми складання (за вибором студента): класичне чи творче.	літня сесія	40

На іспиті оцінювання відбувається за наступними критеріями:

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли:

а) відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується у просторі та часі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держави;

б) студент має навички користування документами, картами, схемами, довідниками; статистичний матеріал може втілити в схемах, діаграмах, графіках, вміє скласти порівняльні таблиці;

в) відповідь дає грамотною українською літературною мовою, без русизмів, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу та 2-3 помилки мовно-стилістичного характеру.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли:

а) відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, орієнтується у просторі і часі, допускаючи при цьому 1-2 помилки, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає основні закономірності історичного розвитку держав, у деяких випадках нечітко формулюючи їх;

б) студент має навички користування документами, картами та іншими наочними посібниками, складає графіки, схеми, діаграми, таблиці, допускаючи при цьому незначні помилки;

в) відповідь дає в цілому грамотною українською літературною мовою, але допускає русизми, стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки (не більше 5-6).

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у просторі і часі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу історичного розвитку держав, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

б) слабо орієнтується у хронології, допускає помилки при складанні таблиць, графіків, схем, діаграм;

в) при викладі українською мовою допускає помилки, русизми, що свідчить про недостатню його мовну культуру.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу, не орієнтується у просторі і часі, не вміє визначити причинно-наслідкові зв'язки, сформулювати основні віхи розвитку міжнародних відносин провідних держав світу;

б) не орієнтується в хронології, не може побудувати графік, схему, діаграму;

в) відповідь безграмотна з точки зору української мови;

г) студент відмовляється відповідати на поставлені питання.

Викладач: Вовчук Людмила Анатоліївна, кандидат історичних наук (2014 р.), старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики факультету політичних наук ЧНУ імені Петра Могили. Стаж педагогічної роботи у ВНЗ – 7 років. Кількість виданих наукових праць – понад 40, серед яких 2 навчальних посібника з грифом МОН, 1 методичний посібник.